

Edebî Eleştiri Dergisi

(Journal of Literary Criticism)

ISSN: 2602-4616

Cilt III, Sayı II, Ekim 2019

YÜKLENME TARİHİ: 17.09.2019 KABUL TARİHİ: 16.10.2019 YAYIN TARİHİ: 24.10.2019

Künye: Çetinkaya, Ferhat (2019). Abdurrahim Karakoç'un Şiirinde İdeal Gençlik Tipi, c. 3/2, s.158-167 DOI: 10.31465/eeder.621154

Dr. Ferhat ÇETİNKAYA

Dicle Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

ferhatcetinkaya@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-0007-2800

ABDURRAHİM KARAKOÇ'UN
ŞİİRİNDE İDEAL GENÇLİK TİPİ*
IDEAL YOUTH TYPE IN
ABDURRAHİM KARAKOÇ'S
POETRY

ÖZ

Türk edebiyatının önde gelen şahsiyetlerinden Abdurrahim Karakoç, yazdığı yüzlerce şiirle aşk, din ve vatan temalı şiirlerinin yanında toplumsal aksaklıkları gündeme getirmiş ve hece ölçüsüyle yarattığı ahenk ve sadelikle Halk şiirinin önemli şairlerinden biri olmuştur. Şiirlerini cesurca kaleme alan şair, şiirlerinin özünü mutlak hakikat teşkil etmekte beraber, şiirlerindeki esas unsurun insan olduğunu ön plana çıkarmaktadır. Toplumsal duyarlılığını şiir estetiğine aksettiren Karakoç, fikri, derinlemesine Halk şiirine nakşettirmiştir. Bunu ustalıklı yapan şair, hicivden ve ironiden oldukça yararlanmış. Bir ozan hassasiyetiyle yolsuzluklara ve kötülöklere savaş açmış, memleket meselelerine içten ve samimi bir duyarlılıkla eğilmiştir. Halk şiirinin sadeliğine ve yalnlığına getirdiği bu yenilik çok okunmasını sağlamıştır. Abdurrahim Karakoç, şiirinde gerçeklerden kopmadan dönemin sorunlarına değinerek şiirinin ana damarını belirlemiştir. Şair, toplum sorunlarıyla beraber şiirinde gençlik tipini idealize eder. İdealize ettiği gençlik tipi dinine sahip çıkan bir vatanperverdir. Ortaya koyduğu bu tiple düşün dünyasını net bir şekilde ortaya koyan Karakoç, bu yolla hem tasavvurundaki genci tasvir etmiş hem de dönemin sancılı sorunlarına çözüm sunmuştur. Halk şiirine kattığı yeni imgelerle Türk şiirini zenginleştiren Karakoç, gençliğe olan güvenini farklı zamanlarda birden çok şiirinde dile getirmiştir. Bu noktadan hareketle çalışmaya konu olan şiirlerde ideal gençlik rolünün çözümlenmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Abdurrahim Karakoç, Şiir, Tip.

ABSTRACT

Abdurrahim Karakoç, one of the prominent figures of Turkish literature, with hundreds of poems about love, religion and homeland, brought up social problems through his poems and became one of the important poets of Folk poetry with the harmony and simplicity created using syllabic meter. The poet, who boldly wrote his poems, constituted the essence of his poems with absolute truth and emphasized that the main element in his poems is human. Karakoç, who reflected his social sensitivity on the aesthetic of poetry, profoundly imprinted the idea to Folk poetry. The poet, who displayed his mastery in doing this, also made use of satire and irony. With the sensitivity of a minstrel, he waged war against corruption and evil, and he dealt with the country's issues showing sincere and true sensitivity. This novelty brought to the simplicity of folk poetry has made him a popular poet in Turkey. Emphasizing the problems of the period without breaking his ties with the facts in his poems, Abdurrahim Karakoç determined the mainstream of his poem. The poet idealized the youth type in his poetry along with social problems. The ideal youth type he described in his works is a patriotic person who protects the values of their religion. Through this prototype, Karakoç not only described the young in his imagination, but also offered some solutions to the painful issues of his time. Karakoç, who enriched Turkish poetry with the new images he added to folk poetry, expressed his trust in youth in many poems at different times. From this point of view, an analysis will be carried out regarding the ideal youth role in his poems which are subject to this study.

Keywords: Abdurrahim Karakoç, Poetry, Type.

* Bu çalışma, SSHIF (Social Sciences and Humanities In Focus tarafından düzenlenen "Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar – Kuram ve Uygulamalar Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Edebiyat, insanlara edebi bir zevk vermesinin yanında gerek milletlerin sosyal tarihinin kayda geçirilmesinde; gerekse ortak bir ülkü etrafında birleşmesi açısından önemli bir sanat dalıdır. Bu açıdan edebî eserlerdeki tipler bir toplumun kültürünü ve tarihini anlamak ve yazarın düşün dünyasına kapı aralamak açısından önemlidirler. Eserlerdeki ideal tiplerin yazarın/şairin ideal toplum modelini ortaya dökmek açısından önemli bir görevi vardır.

Yunancada düşünce anlamına gelen “ide” kavramından üretilen ideal kelimesini Eflatun, felsefi bir açıdan yeniden anlamlandırarak “düşüncenin yöneldiği nesne” olarak tarif eder (Güçlü, 2002: 712). Bizde “ideal” kelimesi kullanılmadan önce “mefkûre” ve “ülkü” gibi terimler tercih ediliyordu. Cumhuriyet döneminde Batı kökenli kelimelerin Türkçe diline yavaş yavaş yerleşmesinden sonra, ideal kelimesi de mefkûre ve ülkü kelimelerinin karşılığı olarak Türkçe sözlüğüne yerleşmiştir (Safa, 1999: 66-67). Ahmet Cevizci ideal kelimesini beş maddede tanımlar: “1-Yalnızca düşüncede mevcut olup, gerçeklikte bulunmayan şey. 2-Türünün yetkin örneği olan şey, kopya edilecek, kendisine öykünülecek model. 3-Aktüel olanın kendisine göre yargılanacağı standart. Aktüel olanın, kendisini hayata geçirdiği, gerçekleştirdiği ölçüde anlam ve değer kazandığı standart, norm. 4- Arzu ya da istemenin hedefi olan yetkin nesne. Karakter ve eylem bakımından, olana karşı olması gerekeni gösteren ölçüt. 5- Değerler alanında, dürüstlük, adalet ideali türünden, mutlak yetkinliği içinde düşünülen ve söz konusu değere karşı duyarlı olan herkesi kendine çeken şey” (1999: 444-445). Cevizci'nin ideal kavramı üzerine yaptığı tanımlar söz konusu kavram için en kapsayıcı tanımdır. Şairler de hayata dair ideallerini somutlaştırmak ve gerekli mesajı vermek için ideal bir tip ortaya koyarlar.

Max Weber ideal tip kavramını, olaylara dayanan birtakım argümanları keşfetmek, anlamlandırmak için kullanmıştır. Weber'in olayları analizi için kullandığı bu kavram, Sosyal Bilimcilere bir yöntem olmuştur (Sahay A., 1971: 14). Sanatı toplum için bir araç olarak gören edebiyatçılar da eserlerindeki ideal tiplerini, toplumun ihtiyaçlarına, inançlarına, umutlarına göre şekillendirir. Özellikle Tanzimat döneminden sonra ortaya konulan edebî eserlerde, menfi tiplerin karşısında olumlu tipler idealize edilerek dönemin sorunlarına ve ihtiyaçlarına göre şekillendirilmişlerdir. İdealize edilen tipler, devlet adamı tipi, aydın tipi, gazi tipi şeklinde sınıflandırılmış ve “kurtarıcı” bir hüviyete taşınmıştır (Kaplan, 2011: 150-151). Toplumcu bir bakış açısıyla ele alınan eserlerde ortaya çıkan bu tipler, sonraki dönemlerde de kendisini belirgin bir şekilde göstermiştir.

Toplum karşısında kendilerini birer sorumlu aydın olarak gören edebiyatçılar, yazınsal ürünlerle toplumun aksayan yönlerini konu ederek kendi dünya görüşü ekseninde bir bilinç oluşturma gayreti içerisindeydiler. Türk şiirinde idealleştirme çabası dönemin ihtiyaçlarına ve zeminine göre çeşitlilik gösterir. Kimi şair/yazar eserinde bir sevgiliyi, bir devlet adamını ya da kahramanı idealize ederken kimi şair/yazar da sıradan bir insanı idealize ederek toplumun ihtiyaçlarını kendi düşünce dünyasının süzgecinden geçirmek suretiyle yapar. Tanzimat sonrası Türk şiirinde idealize edilen gençlik tipinin en bariz örneği ise Mehmet Akif Ersoy'un Asım'ıdır. Edebiyat araştırmalarında bu tip üzerinde o kadar durulmuştur ki, âdeta ikonlaştırılmış ve ideal gençlik tipinin arketip'i haline dönüştürülmüştür. Çalışmaya

konu edilen Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinde de idealize ettiği bir gençlik tipi vardır. Bu çalışmayla, söz konusu şairin şiirlerinde idealize edilen bireyin hangi düşüncelerle, nasıl bir sorumluluk yükleyerek oluşturulduğu tahlil edilecektir.

Abdurrahim Karakoç'un Şiiri

Türk şiirinde gerek şiir anlayışıyla gerekse duruşuyla müstesna bir yere sahip olan Abdurrahim Karakoç, edebiyatımızın önemli kültür ve aksiyon insanlarından. Birçok türde yazılar kaleme alan şair, özellikle şiirleriyle toplumun fikir dünyasına etki etmiş, iz bırakmıştır. Şiir evreninin oluşmasını şu şekilde tarif eder: "Sağ olsunlar, iktidarların ve muhalefetin iri kıyım politikacıları, ihtilal cuntacıları, 'bilimsel' cüppeliler, entelektüel züppeler, millî soyguncular, sosyete parazitleri, sermaye sülükleri, zulüm-işkence makineleri, adalet katleden hukukçular, dalkavuklar, üçkâğıtçılar vs. hep bana yardımcı oldular. Şiir malzememi veren onlar, öfkemi bileyen onlar oldular. Yardımlarını inkâr etmiyorum, fakat teşekkür de etmiyorum... Dinsizlerin değil, din düşmanlarının, yani İslam düşmanlarının da az yardımı olmadı. Bir bakıma dinî duygularımın kuvvetlenmesine vesile oldular" (Eraslan, 2012: 18). Toplumun aksayan yönleri karşısında kendisini sorumlu bir dava adamı olarak gören şair, bu yönde ideal tipler oluşturmuş ve şiirine konu etmiştir. O, şiir dünyası dışında da her fırsatta sistemle, mevcut iktidarlara barışık olmadığını dile getirmiş ve çözüm önerileriyle eleştirilerini bir arada aktarmıştır. Fikirlerinin çizgisini net bir şekilde şiirlerinde de belirtmiştir. *Bir Güzel Ülkü* (AKV¹, s. 70) şiiri fikirlerinin toplamıdır.

Şair, birçok şiirinde kendi sesiyle toplumun ve sistemin çarpık yönlerini zaman zaman ironik bir üslupla zaman zaman da ciddi bir sesle ele alır, işler ve onlara meydan okur. Fakat onun çarpık sorunlarla, özellikle Batı'ya kapılarını açmış bir sistemle gençlerin de mücadele etmesini ister. Şiirlerinde genellikle Batı'yı karşıt bir güç olarak ele alırken, ülkedeki terör olaylarına da dikkat çekerek kaynağını Osmanlı'dan ve Orta Asya'dan alan millî ve dinî bir bilinç oluşturma çabası içerisindedir.

Burhan Kaçar, Abdurrahim Karakoç'un şiiri hakkında "aşk ve milli hislerin galeyana gelmesi sonucu şiir söylemeye başlamış milli ülkünün çığ gibi büyümesi için yılmadan mücadele etmiştir" diyerek onun şiir anlayışını altı başlıkta tasnif eder:

- a) Dini ve Tasavvufi şiirler
- b) Milli ve manevi duyguları dile getirdiği şiirler
- c) Aşk şiirleri
- d) Sosyal konulu şiirler
- e) Tabiat şiirleri
- f) Öğüt mahiyetteki şiirler (2004: 181)

Halk şiirinde müstesna bir yeri olan şair, birçok mesele hakkında söyleyeceklerini çekinmeden söylemiştir. Ramazan Avcı'ya göre onun şiirleri "halk

¹ Çalışmada, Abdurrahim Karakoç'un eserlerinden yapılan alıntılar kısaltma şeklinde verilecektir. Kısaltmalar; Akıl Karaya Vurdu "AKV", Vur Emri "VE", Kan Yazısı "KY", Gökçekimi "GÖ", Gerdanlık-I "GE", Dosta Doğru "DD", Suları İslatamadım "SI" şeklindedir.

şairinin tekrarı değil gelişerek devamı olmuştur” (2012: 93). Halk şiirine kattığı yeni imgelerle Türk şiirini zenginleştiren Karakoç, gençliğe olan güvenini farklı zamanlarda birden çok şiirinde dile getirmiştir. Şair, şiirlerinde idealize ettiği gençlik tipine nasihatleriyle yön verir ve kendisini keşfetmesini ister.

İdealize Edilen Gençlik Tipi

Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinde idealize edilen gençliğin en önemli özelliği onun yiğit ve cesaret sahibi olmasıdır. Toplumsal siyasi bozukluğun ve yozlaşmış değerlerin tamirini yapacak grubun gençlik grubu olduğunu vurgular. İdeal gençliğin tasviri, *Gençliğe Mesaj* (AKV, s.41) şiirinde görülür. “Yiğidim”, “aslanım” şeklinde hitap ettiği gençliği bir “kurtarıcı” olarak resmeder. Bu şiirdeki gençlik tipinin, siyasi manada bir aksiyon göstermemesinden yakını ve gençliğin harekete geçmesi için adeta fitili ateşlemeye çalışır.

*“Yiğidim, aslanım, ha gayret eyle
Gaflet üstümüzde kalmasın böyle
İmanla yatıp-kalk, ihlâsla söyle
Kutlu mesaj verilmeyi bekliyor
Ölü dünya dirilmeyi bekliyor”*

Şair, şiirinde gençliği idealize ederken Türklerin İslâmiyet'e geçmesiyle beraber ortaya çıkan Gazi tipine göndermede bulunur. Bilindiği gibi kahramanlık, edebi eserlerdeki konuların başında gelir. Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesinden sonra aralarında küçük farklılıklar olmasına rağmen Alp tipi, yerini Gazi tipine bırakmıştır (Kaplan, 2011: 101). Gazi tipinin mukaddes bir ideali vardır. İlâ-yı Kelimetullah'ı dünyaya yayarak adil bir düzen sağlamak için savaşan Gazi tipi, bu yönüyle Alp tipinden ayrılır. Göçebe hayatın ortaya çıkarttığı Alp tipi ise Oğuz Kağan'ın yaşam biçimi ve ideal fikirleri etrafında şekillenmiştir. Alp tipi akıncıdır, savaşçıdır ve dünyaya hükmetmeyi diler. İslâm davasından ziyade kendi ırkı için mücadele eder. Karakoç'un bu şiirinde idealize ettiği gençlik tipi, kullanılan gelen bu iki tipin arasındadır.

*“Yanar Bosna-Hersek, Karabağ, Keşmir
Sonra Kıbrıs, Lübnan sayamam bir bir
Aklıma Abhazya, Urumçi gelir
Türk birliği kurulmayı bekliyor
Ölü dünya dirilmeyi bekliyor.”*

Şiirdeki gençten, bir yönüyle İslâmî metotlarla Türk dünyasını huzurlu bir yere çevirmesi beklenirken bir yönüyle de Türk birliğinin sağlayıcısı olması beklenir. Şairin kendi düşüncelerinden yola çıkarak idealize ettiği gençlik tipini, Sinan Çitçi'nin geliştirdiği “Kurtarıcı İnsan Tipi” modeliyle açıklamak mümkündür. Çitçi, kurtarıcı insan tipini şöyle açıklar: “Devlet adamı tipinin, gazi tipinin ve aydın tipinin en önemli sıfatlarına sahip olduğu halde bu tiplerin hiçbirinin içine girmeyen, 19. ve 20. yüzyıl Türk edebiyatının ortaya çıkardığı bambaşka bir tiptir. Kurtarıcı insan tipi; zulme son verip adaleti tesis etmesi, terakki fikrine ve medeniyet idealine

sahip olması, azim, irade ve çalışma fikrini taşımasıyla ideal devlet adamı tipinin; sahip olduğu vatan ve millet sevgisiyle gerektiği zaman cephelerde savaşmasıyla ideal gazi tipinin; akla ve ilme önem vermesiyle de ideal aydın tipinin bir bileşimidir. Bununla birlikte farklı şairlerin, kendi kurtarıcı insan tiplerini anlatırken bu ortak özelliklerin dışında başka özelliklerden de bahsettikleri olur.” (2007: 47-48). Bu tanımdan yola çıkarak incelenen şiirlerdeki ideal gençlik tipinin, kurtarıcı insan tipinin özelliklerini taşıdığı söylenebilir.

“Nedendir bu uyku, bu zillet neden?!

Hüzün yumağıdır mezarda deden

Mağripte maşrığa tek ruh, tek beden

Yay misali gerilmeyi bekliyor

Ölü dünya dirilmeyi bekliyor.”

Şairin her şeyden önce bir ülküsü, inandığı bir davası ve amacı vardır. Onu “gayeli şiir”² yazmaya iten sebepler bu noktada anlamlandırılabilir. Şair, gençliğe inanır ve gayesini onlara bağlar. Ölü dünyanın, yani Türk dünyasının uyanmasına vesile olacağını söyler. Bir an önce İslâm ruhuyla sadece Türkiye’deki Türkler değil, tüm dünyadaki Türklerin düzenini sağlamasını diler. Gençliğe yüklediği bu ağır sorumluluğun çözümünü ise yine gençliğe bağlar:

“Sendedir mayası, özü İslâm’ın

Sendedir kulağı, gözü İslâm’ın

Gülsün, yeter artık, yüzü İslâm’ın

Kelepçeler kırılmayı bekliyor

Ölü dünya dirilmeyi bekliyor.”

Gençliğin gerekli aksiyonu gösterip İslâm sancağıyla harekete geçtiği takdirde Türk dünyasının düzene gireceğine inanır. Şair, Türk dünyasındaki çarpık sistemin, gençliğin ancak İslâm ile hareket ettiği takdirde düzeleceğini düşünür. Bu şiirdeki dizelere bakıldığında gençlik pasif durumdadır; hareketsiz ve uykudadır. Gençliğe yüklenen ahlaki ve fizikî özellikler, şairin beklentileridir.

Şairin idealize ettiği gençlik tipi *Selam* (KY, s. 4) adlı şiirinde de karşımıza çıkar. İdealize edilen gençlik tipinin en önemli özelliğinin cesaret sahibi olduğunu söylemiştik. Çünkü şair, siyasi ortamın ancak vatanperver ve cesur gençlerle çözülebileceğine inanır. Karakoç, bu şiirinde de “sizedir cesaret, iman, intizam” diyerek gençliğin sahip olduğu dinamikleri sıralar. Şiirde Türk birliğinin İslâm’ın mayasıyla oluşacağına dikkat çeker.

“Kutsal seren sayıp Tanrıdağı’ni,

Dikecek bozkurtlar Türk bayrağını

² “Gayeli şiir” yazmayı Mustafa Kemal Atatürk, Nazım Hikmet’e öğütler. Yalçın Armağan, şiirin özerkliğini tartışarak konu hakkında “Milli edebiyat paradigmasını miras alan İnkılap edebiyatı da, yine edebiyatı işlevsellik noktasında tanımlayacak, İnkılap edebiyatının temel belirleyenin ‘gayeli şiir’ olduğu ifade edilecektir” der (Armağan, 2017: 60).

*Turan birliğinin altın çağını
Göreceksiniz, selam sizlere!”*

*“Soyunuz neciptir, davanız gerçek
Aydınlık yarınlar geldi-gelecek...
Türk-İslam mührünü kalplere tek, tek
Vuracak sizsiniz, selam sizlere!”*

Abdurrahim Karakoç birçok şiirinde gençlerin cesaret sahibi olmasını duruşuyla, kişiliğiyle de göstermiştir. Abdurrahman Dilipak onun hakkında “Dindar ülkücülerin tasavvuf ehli ile kaynaşması, birinin takvası, ötekinin cesaret ve hareket kabiliyetinin ümmeti harekete geçirmesinden yana bir politik duruşu vardır” der (2012: 29). Karakoç Türk gençliğini, Türk-İslâm sentezi dairesinde düşünür ve bu daire içinde idealize eder. Şiirlerinde ısrarla bu konu üzerinde durur. Karakoç’un bu tutumu sorgulandığında dönemin koşullarının şiirinin konusuna etki ettiği rahatlıkla görülür. 1960 darbesi sonrası ülke içinde artan anarşiyle beraber ortaya çıkan terör grupları ve eylemleri, gençliğin ciddi bir kısmını millî ve dinî değerlerden uzaklaştırmış; toplumsal yarımalara neden olmuştur. Bu dönemde ideolojik anlamda sağ ve sol görüşü eksenine haline getiren birçok grup ortaya çıkmıştır. Muhafazakâr düşüncesinin bir siyasal proje haline gelmesi Aydınlar Ocağı ile gerçekleşmiştir. Bu ocak, muhafazakâr düşüncesinin objektifinden belirli teoriler geliştirmiş ve Türk-İslâm sentezinin temelini oluşturmuştur. Türk kültürünün ve geleneğinin tehlikeye düşmesiyle Anadolu insanının cesur ve imanlı bir hamleye ihtiyaç duyması neticesinde ortaya çıkan bu ocak, birçok kesimi etkilemiştir (Yalçın, 1988: 182). Türk-İslâm sentezi, Atatürkçü düşünceyi tamamiyle reddetmeyen, Osmanlı’dan kalan kültüre ve geleneklere sahip çıkan, iki kutuplu dünyada komünizmle mücadele eden, sağ görüşlü iktidarlar tarafından zaman zaman bir araç olarak kullanılan bir metottur (Mert, 2002: 69-70). Türk münevverleri tarafından da kullanılan bu sentezi Abdurrahim Karakoç’un şiirlerinde açık bir şekilde görmek mümkündür.

Yukarıdaki şiiri dönemin koşulları göz önünde bulundurduğunda hem daha anlamlı olacak hem de şairin niyeti ortaya çıkmış olacaktır. Ahmet Kabaklı onun için “İslamcı-Milliyetçi düşüncenin bayrağını yığıtçesine açmış ve uğrunda pervasız samimi ‘cihad’ vermiştir” diyerek şiirinin fikir pusulasını paylaşır (2012: 47). Karakoç, millî ve manevi içerikli şiirlerinin tamamında, *Kime Gardaş Deyim* (VE, s. 88) şiirinde olduğu gibi ya doğrudan sert bir üslup ve hicivle fikirlerini belirtmiş ya da satır aralarında vermiştir.

*“Tezimiz Türk-İslâm böyle biline
Söz verdik, baş koyduk ülkü yoluna
Mao’nun biçine, Marks’ın kuluna
Yılana, çiyana gardaş mı deyim?”*

Karakoç, “ülkücü genç kardeşlerime” şeklinde not düştüğü *Zayıfım Sanma* (KY, s. 18) şiirinde ise yine gençlerin sahip olduğu kudretin ölçüsünü, onların

ülküsünü ve neler yapabileceklerini adeta bir yol haritası şeklinde çizer. İlimden yoksun bir gençliği düşünemeyen şair, onları uyarır ve sosyal içerikli diğer şiirlerinde görülen İslâmî literatürü bu şiirinde de kullanır.

*“İlmi azık eyle, sabırı silâh;
Gittiğin Hak yoldur, yardımcın Allah;
Kırk geceden sonra kırk milyon sabah
Görecek güçtesin, zayıfım sanma.”*

*“Günahkâr ne orman, ne balta, ne sap;
Akıl yor... Müşkülü halletmez âsap;
Mazlumlar adına zalimden hesap
Soracak güçtesin, zayıfım sanma”*

Abdurrahim Karakoç hamiyet sahibidir. Vatanının, milletinin 80’li yıllarda düştüğü kaotik ortamdaki kurtulması için sürekli reçeteler sunar. Bu reçeteleri belli bir perspektiften kalemini keskinleştirerek yazıya döker. Toplumsal sorunlara bu yaklaşımdan dolayı Halk şiirinde özgün bir yere sahip olmuştur. Beşir Ayvazoğlu’ya göre onu sadece Halk şiiri çerçevesinde düşünmek yanlıştır³. Halk şiirinin geleneğinden yararlanarak onu zenginleştirmiş ve ülküsünü bu mecrada sürdürmüştür. “Davaya yönelik gür sesli kavga şiirleri ve hicivleri halkın onun dilinden kendini ifade edişi, isyanı, öfkesi, arzuları, talepleridir” (Ayvazoğlu, 2012: 102). Söz konusu şiirde, idealize ettiği gençlik tipinde isyanı, arzuları ve öfkesi net bir şekilde belirgindir.

*“Sevda kelep kelep, kin deste deste;
Eller tetikdedir, kulaklar seste;
En uzak menzile iki nefeste
Varacak güçtesin, zayıfım sanma”*

*“Kötülük beklenmez yiğitten, mertten
Milletim sizinle kurtulur dertten;
Haini, zalimi mübarek yurttan
Sürecek güçtesin, zayıfım sanma.”*

İdealize ettiği gençliğin yeri geldiğinde vuracak bir güce sahip olduğunu belirten şair, onun sahip olduğu gücü sarmallar halinde dize dize vurgulamaktadır.

³ Metin Özarslan da Ayvazoğlu ile aynı fikirdedir. “O, yediden yetmiş vicdan sahibi her insanın gümrah ve keskin sesi idi. Topyekün milletin şairi, bu mânâsıyla halkın şairi idi ve millî vezin heceyle ısrarla yazmış olması, onun, batı dillerindeki ‘folk poet’ kavramıyla nitelenmesine cevaz vermez. Karakoç’un vezin tercihi, bu mânâda onu ‘halk şairi’ olarak nitelemekten ziyade, halkın şairi, milletin şairi; millî şair olarak nitelemeye yeter de artar bile...” diyerek Türk edebiyatının Abdurrahim Karakoç’a biçilen sınırları genişletir (Özarslan, 2012: 97).

Tasavvurundaki gencin cesur olduğunu her fırsatta yenileyerek ülkenin huzura kavuşmasını onun eylemsel yönüne bağlar. Çalışmaya konu olan diğer şiirlerde olduğu gibi *Merhaba* (SI, s. 22) şiirinde de gençliğin cesaretinden söz eder.

*“Nefsi üçten dokuza boşayan er yiğitler
Yüreği kardan beyaz, bahtı esmer yiğitler
Batılın önünde set, hakka rehber yiğitler
Fazilet kavgasında baş verenler merhaba”*

Şairin burada kastettiği nefis-i emmare makâmıdır. Mutasavvıflara göre bu nefis kötülüğü emreder. *Marifetname*'de söz konusu nefisle ilgili “Nefs-i nâtika birinci makamda şehvâni nefse mağlup olup daima kötülüğü emredici olduğu için ismi emmâre olmuştur. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de; ‘Çünkü nefis daima kötülüğü emreder’ (Yusuf (12/53) buyurulmuştur” (2011: 291) nitelemeler söz konusudur. İçgüdü mekanizmasından kaynaklanan her türlü kötülük eğilimini de nefis kavramıyla açıklamak mümkündür. Bu kavram psikolojide “ben/benlik” şeklinde karşılık bulur (Tarhan, 2009: 80). Şair, kötülüğün kaynağı olan bu nefsi idealize ettiği gençliğin yok ettiğini açıklar. “Esmer yiğitler” derken Anadolu gençliğine işaret eder. Bu gençliğin yüreğinde kötülük yoktur ve davaları hak uğrunadır. Gerektiği yerde ölüme yürüyen bu gençliğe *Gençlere Nasihat* (AKV, s. 84) şiirinde de öğütler vermeye devam eder.

*“Kirli karanlıkları yırtacak nur olun siz
Susayan yüreklere yağın yağmur olun siz
Çamur sıçratanlara bakıp çamurlaşmayın
Hak mayası taşıyan helal hamur olun siz”*

Kendi düşünce ekseninde yer alan gençlere öğüt veren şair, karşıt gruba da dikkat çeker. Yukarıdaki bilgiler ışığında şiirlerine konu ettiği gençlik tipini idealize eden Abdurrahim Karakoç, kurtarıcı bir tip olarak konumlandığı gençlik karşısında “öteki gençlik”i de şiirlerinde eleştirmiştir. *Kördöğüşü* (KY, s. 24) adlı şiirinde “Bu gençlik bizim olamaz! Züppeler taraf tutuyor” diyerek eleştiri hedefine koymuştur.

Sonuç

Toplum karşısında kendilerini birer aydın olarak gören yazarlar, kendi fikirleri çerçevesinde edebî metinlerini şekillendirirken söz konusu metinlerindeki ideal tipleri de bu amaçla oluştururlar. Her devrin ihtiyaçları farklılık gösterdiğinden dolayı edebî metinlerdeki ideal tipler de zamanla evrimleşerek kendi dönemine ışık tutar. Buradan hareketle Tanzimat sonrası ortaya çıkan edebî metinlerdeki tipler, bizlere bir toplumun özleyişlerini, beklentilerini, umutlarını, acılarını vs. verebilir. Dolayısıyla Tanzimat sonrası Türk toplumunun siyasi ve sosyal hayatı ile muhtelif ideolojik fikirleri edebî metinlerde yer alan ideal tiplerden de takip etmek ve öğrenmek mümkündür. Bu çalışmada incelenen şiirlerin her ne kadar ideolojik ve yanlı bir yönü olsa da devrin sorunlarını ve çözüm önerilerini ideal gençlik tipi üzerinden görmek önemlidir.

Abdurrahim Karakoç, Türkiye'nin kaotik dönemlerinde duruşunu net bir şekilde ortaya koymuş ve ömrünün sonuna kadar sürdürmüştür. O, Türkiye'nin kurtuluşunu Türk-İslâm birliğinde aramıştır. Bu sentezden hareketle tahayyülündeki gençliği de şiirlerinde idealize etmiştir. Onun ideal tipi, Allah'a inanan imanlı ve cesur bir gençtir. Vatani ve bayrağı için ölümü göze alacak bir tip olan bu gencin tek eksikliği gereken aksiyonu göstermemesidir. Buna rağmen zaman zaman Alp tipine; zaman zaman da Gazi tipine örnek oluşturacak ideal bir tip oluşturmuş ve incelenen şiirlerde bu iki tip iç içe geçmiştir. Dolayısıyla Karakoç'un şiirlerinden hareketle oluşturduğu ideal gençlik tipinin "Kurtarıcı" vasfı ön plana çıkmıştır. Şiirlerinde oluşturduğu bu tipin en kapsayıcı tanımı da Kurtarıcı insan tipidir. Kendi karakteristik özelliklerini oluşturduğu gençlik tipinde somutlaştıran Abdurrahim Karakoç, inandığı ülküsüne tamamıyla bağlıdır. Dolayısıyla çalışmaya konu edilen ideal gençlik tipinin incelenmesi sonucunda, toplumun belli bir kesimini temsil etmekten ziyade şairin düşünce dünyasına daha çok ışık tuttuğu ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Armağan, Yalçın (2017). *İmkânsız Özerklik – Türk Şiirinde Modernizm*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Avcı, Ramazan (2012). "Abdurrahim Karakoç", *Uluslararası Türkçe edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: ½, s. 90-102.

Ayvazoğlu, Beşir (2012). "Abdurrahim Karakoç". *Üçgen Piramitinin Zirvesindeki Cihan Şairi – Abdurrahim Karakoç*, Haz. Hayrullah Eraslan, İstanbul: Nar Yayınları.

Cevizci, Ahmet (1999). *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları.

Çitçi, Sinan (2007). *Yeni Türk Şiirinde İdeal Tipler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Dilipak, Abdurrahman (2012). "Hak Yol İslâm Yazacağız", *Üçgen Piramitinin Zirvesindeki Cihan Şairi – Abdurrahim Karakoç*, Haz. Hayrullah Eraslan, İstanbul: Nar Yayınları.

Eraslan, Hayrullah (2012). *Üçgen Piramitinin Zirvesindeki Cihan Şairi – Abdurrahim Karakoç*, İstanbul: Nar Yayınları.

Güçlü, A. Bâki ve Diğerleri (2002). *Sarp Erk Ulaş Felsefe Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Hakkı, İbrahim (2011). *Marifetnâme*, Haz. Cafer Durmuş – Kerim Kara, İstanbul: Erkam Yayınları.

Kabaklı, Ahmet (2012). "Abdurrahim Karakoç'un Şairliği". *Üçgen Piramitinin Zirvesindeki Cihan Şairi – Abdurrahim Karakoç*, Haz. Hayrullah Eraslan, İstanbul: Nar Yayınları.

Kaçar, Burhan (2004). "Bir Ülkü Adamı Abdurrahim Karakoç", *6-8 Mayıs Kahramanmaraş Sempozyumu*, s. 181-190, Kahramanmaraş: Maraşder-Kahramanmaraş Belediyesi.

Kaplan, Mehmet (2011). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3 – Tip Tahlilleri*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2005). *Vur Emri*, Ankara: Alperen Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2006). *Dosta Doğru*, Ankara: Alperen Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2006). *Kan Yazısı*, Ankara: Alperen Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2006). *Kan Yazısı*, Ankara: Alperen Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2015). *Akıl Karaya Vurdu*, Ankara: Kadim Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2015). *Gerdanlık I*, Ankara: Kadim Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2015). *Gökçekimi*, Ankara: Kadim Yayınları.

Karakoç, Abdurrahim (2015). *Suları İslatamadım*, Ankara: Kadim Yayınları.

Komasyon (1989). *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul.

Mert, Nuray (2002). “Türkiye’de Merkez Sağ Siyaset: Merkez Sağ Politikaların Oluşumu”, *Türkiye’de Sivil Toplum ve Milliyetçilik*, İstanbul: İletişim.

Özarlan, Metin (2012). “Abdurrahim Karakoç Üzerine Düşünceler” *Kardeş Kalemler*, Sayı: 67, s. 94-97, Ankara.

Safa, Peyami (1999). *Osmanlıca Türkçe Uydurmaca*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Sahay Arun (1971). *Max Weber and Modeern Sociology*, Routledge & Kegan Paul, s. 111, London.

Targan, Nevzat (2009). *İnanç Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Yalçın, Süleyman (1988). “Aydınlar Ocağı ve Türk İslam Sentezi”, *Yeni Bir Yüzyıla Girerken Türk-İslam Sentezi Görüşünde Meselelerimiz 3*, İstanbul: Aydınlar Ocağı Yayınları.